

heid erkennen, en Gods heilsbelofte in Christus aangrijpen, om alleen daarop onze hoop van behoudenis voor tijd en eeuwigheid te gronden.

Want niet al wat men geloof noemt, is het geloof, dat de Heilige Schrift als het geloof in Christus teekent. Waarom we in dezen alleen met het woord of den naam geloof nog niet gereed zijn. Ons geloof moet zoodanig zijn, als Gods openbaring in de Heilige Schrift het doet kennen als om en door Christus behoudend, rechtvaardigend, heiligend, Luc. 7:50; Rom. 5:1; I Cor. 6:11.

Dat geloof openbaart zich en zijnen aard in zijne werkingen, en is dus kenbaar aan die werkingen als vruchten, gelijk een boom gekend kan worden uit zijne vrucht, Matth. 7:16-20. Die werkingen of vruchten zijn: een gebroken geest en verslagen hart vanwege eigene zonde, Ps. 51:19, verlangen naar, en komen tot, Christus, Luc. 7:37 vv.; 19:3 vv., heven voor Gods Woord, Jes. 60:1, hopen op den Heere, Ps. 130:7, lust in 's Heeren dienst, Rom. 7:22, liefde tot de broeders, I Joh. 4:7, en vele andere, Gal. 5:22; Col. 3:1-2; II Petr. 1:5-8.

Aan deze en dergelijke vruchten moet dan ook een ieder de geaardheid van zijn geloof beproeven en onderkennen.

Evenwel niet om aan de kennis van den rechten aard van zijn geloof de zekerheid van zijne heilsverkrigting te willen ontleenen. Noch om in die kennis de vastheid van zijn vertrouwen ten aanzien van deel aan Christus en eeuwige behoudenis te stellen. Want dan zou hij zijn rustpunt zoeken in zichzelf, in den mensch, die ook als geloovige veranderlijk is, en onderhevig aan wisseling van stemming en geloofshelderheid.

Maar hij moet den aard van zijn geloof onderzoeken om te weten, dat hij zich niet bedriegt met betrekking tot hetgeen hij voor geloof aanziet en zou uitgeven, en dat soms niet in waarheid het in de Heilige Schrift geteekende geloof in Christus kon zijn.

Alleen het geloof in Christus behoudt, het ware geloof. De geloovige moet echter zijn rustpunt niet hebben in zijn geloof, noch dat zoeken in zijne innerlijke gesteldheid, of in de hoedanigheid van zijn geloof, hoewel hij niet rusten mag, voordat hij weet, dat zijn geloof waarlijk is het geloof in Christus, dat de Heilige Schrift als zoodanig voorstelt.

Doch hij moet door zijn geloof rusten op Gods Woord of heilsbelofte, en in Christus als den door God geschonken Middelaar Gods en der menschen. Die Zichzelven gegeven heeft tot een rantsoen voor onze zonden, I Tim. 2:6; Marc. 10:45; I Joh. 2:2.

Die heilsbelofte kwam door Gods genadebestel tot den in het genadeverbond geborene reeds in zijne prilste jeugd, en werd hem beteekend en bezegeld met zijnen doop (vgl. Doopsformulier).

Nu moet hij zich onderzoeken, of hij wel met waarachtig geloof die heilsbelofte, en den Christus Gods, hem in het Evangelie voorgesteld, aanneemt of aanvaardt, om uit Hem te leven, te denken, te handelen, op Hem te hopen en te rusten, Hem als zijnen Herder te volgen, Joh. 10:4.

Want het ware geloof in Christus is gehoorzaamheid aan Hem en Zijn Evangelie, Hand. 6:7; Rom. 6:17; 10:16, en ongelooft is ongehoorzaamheid, Hand. 14:2; 19:9; Rom. 10:30-31; Hebr. 3:18; 11:31; I Petr. 2:7-8.

En die den Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem, Joh. 3:36.

S. GREIJNDANUS.

Acta van de Classis Neder-Veluwe 1592—1620.

Transcriptie van G. van der Zee, Herv. Pred.

XVI.

Hulp aan een Schoolmeester. Voortgang der Reformatie. Legerpredikant. Huwelijksluiting. Diversen. Deputaten.

Acta Classis des Nederveluschen quartiers gehouden in Barneveld den 5 ende 6 Aprilis Ao 1603.

1. Na aenroepinghe des Naems Godes so syn met gemeener cuerstemmen vercoren in Presidem D. Winandus Johannis; in Assessorem D. Petrus Kintzius; in scribam Ellardus Maenius.

2. Sin op desen classe verschenen dese navolgende dienaren Godlickes Worts ende ouderlinghen der Gemeynthe Christi van:

Harderwyck: Ellardus Maenius, predicant, ende Wolterus van Woltingen, ouderling.

Van der Elburch: D. Winandus Johannis, predicant, ende Lamberl Feyt, senior.

Hattem: D. Johannes Sanderi, predicant, ende Pieter Gerritsz, ouderling.

Niukereck: D. Johannes Zwitterius, predicant, ende Elbert Beertsz, ouderling.

Eep: D. Johannes Vosskuyt, minister, ende also syn ouderling hem absenteerden omreden die den classi niet suffisant en waren, is voor dese reyse sulckx voor geëxuseert gehouden, doch dat sulckx niet weder en geschiede.

LITERATUUR EN KUNST

Een vreemd dagboek.

R. M. Rilke: Het dagboek van Malte Laurids Brigge. — N. V. Querido's U.M., Amsterdam, 1936.

De Oostenrijker Rainer Maria Rilke, is ongetwijfeld, althans bij name, velen bekend, als een der voornaamste buitenlandsche dichters. Zijn zwaarmoedige, maar zeer plastische lyriek heeft op velen grooten invloed gehad, ook in ons land. Minder is hij hier bekend als prozalist, zoodat de eerste Nederlandsche vertaling van zijn „Aus den Aufzeichnungen des Malte Laurids Brigge“, die in „de Salamander“ reeks is verschenen, den bewonderaars van den dichter ongetwijfeld welkom zal zijn. Temeer daar het werk voor weinig geld en in een zeer smaakvolle uitgave te verkrijgen is.

De dagboekvorm schrijft in een boek veel menschen af. Ze vreezen een verslag te zullen krijgen van meer of min belangrijke, op zich zelf staande feiten, die juist door hun onsamenhangendheid geen spanning te weeg kunnen brengen. Voor een reisverslag acht men deze methode geschikt, voor een boek dat literaire pretenties wil hebben, niet.

Zulk een boek is echter het dagboek van Malte Brigge niet. De jonge man van acht en twintig jaar, komt naar Parijs en gaat daar langzaam onder, aan eenzaamheid en armoede. Zijn uiterst fijn zenuwgestel, dikwijls zelfs neuro-pathisch, is niet bestand tegen de ellende die hij om zich ziet. Zijn angst voor het leven tracht hij tevergeefs te verbergen achter een cynische beschouwingswijze, zijn angst voor den dood wil hij ontvluchten door herinneringen op te roepen uit het verleden. Eens was zijn geslacht aanzienlijk in Zweden. Het had groote mannen opgeleverd, wier beeltenissen nog prijken aan den wand van het oude familieslot. Maar in Malte's herinnering leven nog slechts een afgeleefde grootvader, een vader van wien hij niet veel weet, en enkele vrouwen. Een daarvan is zijn moeder, een hem verwante ziel. Met haar kon hij zich de vreemdste toestanden indenken. Spookgeschiedenissen en sprookjes hadden zij beiden niet nodig. Met de meest gewone dingen konden ze zich vermaken, daar hun verbeelding daarvan de meest fantastische voorstellingen kon maken. Het leven maakten ze zich tot een sprookje en daarom was de ontmoeting met de werkelijkheid voor hen zoo vreemd. Het oude slot met zijn spookgestalten, onwezenlijke menschen en plechtige levenswijze doemt telkens voor hem op, als hij het glansloze leven der Parijsche ongelukkigen ziet. Tegenover hun onmerkbaar wegsterven ziet hij het groteske sterven van den kamerheer Brigge, die zich door zijn dood nog onderscheidde van gewone menschen. Dagelijks schrijft hij zoo'n brok herinnering.

De benauwenis van Parijs, de ellende en het leed voelt hij telkens aan zijn eigen lichaam. Vooral dat van zwakken, ongelukkigen en uitgeworpenen. Nooit heeft hij zich thuis gevoeld in de massa, hij kon niet hunner één worden. Maar de ellendigen, de door de menigte bespotten, tot hen voelt hij zich aangetrokken. Hij erkent zich zelf in hen. Met zijn buitengewoon ontwikkeld indringingsvermogen, doorziet hij hen, en in hun eenzaamheid, hun eigenaardigheden merkt hij op de typische verschijnselen van het leven. Zoozeer leert hij hen kennen, dat hij zelfs vreest dat ze

hem in hun kring opnemen, dat ze hem ook zien als een der hunnen. En dat schrikt hem zoo af, dat hij zich weer gaat verdiepen in herinneringen. Uit oude verhalen en historische gebeurtenissen tracht hij den zin van het leven te zoeken. Hij ziet eenvoudigen, wier leven van liefde nog na eeuwen kan nagevoeld worden, naast grooten, wier leven van glorie eindigde in een smadelijken dood, onherkenbaar zelfs voor hun vrienden.

Het zijn vooral de lieve kleinigheden van zijn ouderlijk huis, die hij met groote innigheid zich voor den geest haalt. Ook later kan hij het leelijke niet zien zonder angst. Met prachtige beekende taal teekent hij het. Als hij een arme vrouw peinzend ziet loopen, schrijft hij: „Ik begon zachtjes te loopen, zoodra ik haar zag. Wanneer arme menschen nadenken, moet men hen niet hinderen. Men weet nooit, of het hun nog niet invalt. De straat was te leeg, haar leegte verveelde zich en trok mij den stap onder den voet weg en klapperde met hem rond, hier en ginds, als met een klomp. De vrouw schrok, en hief zich uit zich zelf op, te snel, te heftig, zoodat het gezicht in haar twee handen achterbleef. Ik kon het er in zien liggen. Zijn hollen vorm. Het kostte mij onbeschrijflijke inspanning, mijn aandacht bij deze handen te houden en niet te kijken naar wat zich uit hen had losgerukt. Ik gruwde ervan, den binnenkant van een gezicht te zien, maar ik was nog veel angstiger voor het bloote, ronde hoofd zonder gezicht“.

Zoo ziet hij het, als deze vrouw door het plotselinge opkijken, haar gewone gezicht weer krijgt, dat niet veel meer verschilt van andere gezichten. Reeds als kind wist hij meer en zag hij meer dan een normaal, gezond kind. Een lezende kinderjuffrouw herinnerde hij zich: „Zij was ver weg wanneer zij las; ik weet niet, of zij bij het boek was; zij kon urenlang lezen, zij sloeg zelden een blad om, en ik kreeg den indruk, alsof de pagina's steeds voller werden onder haar blik, als keek zij woorden erbij, bepaalde woorden, die zij noodig had en die er niet waren“.

Zoo spint hij telkens om herinneringen een zacht net van woorden. Prachtige gedachten bevatten de bladen van zijn dagboek, soms is de toon humoristisch, omdat hij elke tegenstelling zoo diep doorziet, maar doorgaans is de inhoud grenzenloos pessimistisch. Minutieus uitvoerig wordt de ondergang van velen beschreven, die als enkeling durfden te leven. Aan het slot van het boek geeft hij een lange exegese van het verhaal van den verloren zoon. Daarin wordt deze Malte Brigge zelf beschreven. De zoon ontvlucht het vaderlijk huis, omdat hij er de liefde die men hem bewijzen wil, niet kan verdragen. Hij vreest, zoo te worden, als zij hem wenschen. Vrij te zijn, zijn eigen persoonlijk leven te leiden, zelf alles met zijn liefde doorringen, zonder tegenliefde te verwachten, dat is zijn levensdoel. Doch dat gelukt hem niet. Als de zoon weer thuiskomt, wacht hem de liefde der anderen reeds op. En weer begint dan „zijn stille, doellooze arbeid van zijn lange liefde tot God. Hij wilde geen liefde van menschen — want niemand kon hem liefhebben dan God. „Maar die wilde nog niet“.

De geest van den bijbel is hem geheel vreemd. Het is een somber boek van het troosteloze zoeken van den mensch, die het uit zich zelf wil vinden. Die niet weet dat wij God liefhebben, omdat Hij ons eerst heeft liefgehad. Daardoor mist het boek alle levensblijheid en is het om zijn onchristelijkheid grondeloos pessimistisch.

De „Salamander“ serie wil geven een „reeks van

Voorthusen: D. Wolterus de Bruyn, minister, ende Elbert Ryckxz, ouderling, die welke mit consent des classis (sonder sulckx in consequentie getrocken te worden) den eersten dach na huys gereyst.

Putten: D. Petrus Kintzius, predicant.

Oldebroeck: D. Johannes Heesius.

Elspeet: D. Johannes Hessels.

Heerde: D. Jacobus Schoonhovius.

Oosterwolde: D. Johannes Nuckius.

Gerderen: Timannus Alberti.

Nunspeet: Tilmannus Mylius.

Doorspyck: Wesselus Groningensis.

Oen: D. Thomas Dinslakius.

Armel: D. Wimarus Stypelius.

Barneveld: D. Reinerus Wyncopius.

Is oock mit genoechsamen credentie ut desen classe van Arnhem verschenen op desen classe D. Petrus Sonnius, minister in Eede.

3. Sin oock die credensbrieven voorgelesen ende altesamen in debita forma te wesen bevonden.

4. Also een supplicatie den classi ter handen gestelt worde van D. Everhardo Johannis, gewesen Schoolmeyster tot Barneveldt, waerin hy sijnen drovighen staet vertoonde, versoekende van den classe, dat haer E. wilde gelieven voor hem by den Junckeren ende Scholtesen te deser plaetse te intercederen, op dat hy in sijn vocatie, ende volgens dien in sijn stipendio mochte continueert worden. So ist dat den Classis resolveert heeft dat uit midden haer souden vervoeghen bij die Junckeren ende Scholtesen voorsz. om sulckx te attenteren; ende indien haer E. niet en souden effectueren, dat alsdan den classis soude eenigh

voorschrijven instellen aen den Eers. Magistraet van Harderw. ende Juncker Paul van Arnhem, dat haer E. gelieven wilde Everhardo voorsz. die goede handt te bieden op den aenstaenden Lantdach, dat hy mit een stipendio uit die Geestelicke goederen mochte versien worden, opdat hij door desperaetheit ende gebreck van onderhoudt niet en verghae.

5. Sint volgens acta praecedentis classis herlesen ende dat daer in noch te verrichten was, is affgehandelt worden. Ende is nochmaels gerepileert worden, ende D. Thomaes Dinslagio opgeleyt hem mit den eersten van D. Vosskulio in ministerio te laten confirmeren [quod factum est Ao 1601 in Martio]. Oock dat die gene die in de vasten die Historie des Lidens Christi predicken, sulckx doen niet alleen op den goeden Vridach, maer alle Vridachs door de vasten. Oock dat die Dienaers in Voorthuysen, Heerde, Barneveldt, Garderen etc trachten, dat die Lyckpredicken afgeschafft worden een yegelijk in syn plaetse. Als oock aen den Synodum te refereren die saeck van Barneveldt aengaende dat een bequaem Dienaer daer mochte coemen, also doch dat Wijnecopius mochte eerlick onderholt behouden; ende wal volgens d' acte des Synodi gehouden toe Nimweghen van Deputatis Classis daer in gedaen, ende wat hen daer over van den Junckeren wederaren is. Daerbenevens te resumeren in Synodo den 11 artikel Synodi Neomagensis van het restaureren der Pastooren behuysingen ende kercken, voornaemlick tot Armel, Heerde, Oosterwolde ende Oen. Ende dat D. Timanno Alberti als noch van Deputatis Classis worde mede gedeilt voorschrie-

de beste
Het is ja
bij zijn,
voor iede
Gr.

UK
EN

Nadat d
munism
religie, d
tellect, a
vraag of
leefregels
menschen
sche anar

Het ant
Deze vere
uit „weten
in God. Zi
om rekeni
de wetens
niets: h
ticiisme.
luidt het,
van een b
bare vers
Godsdienst
aan de zo
heerscher,
lijkheid zu
overleven
verder het
heden kui
deel der n
loof in ee
maar toel
zettingen
echte gelc
Webbs, vo
zijn wanne
van heder
ethiek, wel
Godsgelool
tioneele le
werpen.

Niet de
zal dus, na
schadelijke
handhav
ondermijnt
naar de So
belzinnige,
geerders e
krachtig e
atheistisch
gleke weig
ontvangen,
loosheid b
dan blaam
Op een i

1) Sidney
nism". Zie
van 29 Mei
De gecitee
e.v., 1044 e.v.

vinghe aen
voor hem l
te syne be

6. Also I
instructie h
Peregrino
hebben mo
is ende bli
Classis, da
worde gere

7. Is oock
Synodi ung
tentibus.

8. Nadien
missive van
wyck, waer
dat het ha
E. kercken
te deputeer
Ex tie moe
D. Wirtzfel
heeft, ende
soude com
het, dat de
hebbende,
versoeck h
indien die
niet versien
alsdan Ell
niet. Daer
marus Sty
geert is er
Heeren hee
conditie al